

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Velkommen til Sydvestsjælland	side	3
Hovedbestyrelsesmødet	side	4
Dom over bopælspligten	side	5
Holsteinsborg - sædegård - grevskab - gods	side	6
Landbrugsadelen Hansen	side	11
Skælskør og Kobæk	side	13
Nyt fra kredsene	side	14
Danmarks Ferguson Museum	side	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

april/maj 2007

Nr. 387 - 63. årgang

Holsteinborg Slot, hvor slægten Holstein har resideret siden 1707, er udgangspunkt for årsmødeudflugten søndag, den 3. juni 2007.

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 59 21 18 80, fax 59 21 18 10

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40,
Sædding, 6830, Nr. Nebel
tlf. 75 28 73 21

Næstformand:

Karen Jacobsen
Melbyvej 3
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen

»Maglehøjgård«
Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,

»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne,
tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmskreds)

Vagn Juel Jørgensen,

»Grønlandsgården«,
Øllelosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Ole Krogh Jensen

»Kroghbrogård«,
Holmevej 89, Brandelev,
4700 Næstved
Tlf.: 55 54 00 56
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen

»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup,
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,

»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Carl Martin Christensen,

»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74

Elise Jensen,

»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
Fjelstrup
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh

Majbøvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard

»Tarpgård«, Tarpvej 13, Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 97 33 13 83.
(Formand: Ringkøbing Amt)

Grethe Plagborg,

Mejerigården 28 S
7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Esben Oddershede,

»Søgaard«, Søgård Mark 6, Nors
7700 Thisted
tlf. 97981997

Anne Lis Ladefoged

»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn
8500 Grenå,
tlf: 86 30 17 77
(Formand: Århus Amt
og Arkivudvalget)

Jørgen F. Schmidt,

»Bondeseje«
Randersvej 181, Lime, 8544 Mørke
tlf. 86 97 47 69

Steffen Buch Juul

Jægergården
Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf: 75 86 54 93.
(Formand: Vejle Amt)

Jens Skytte,

»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

A.C. Winther Hansen,

»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe,
tlf./fax 98 35 16 03
(Formand: Himmerlandskreds)

Frants Wetche

»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 32 17

Kræn Hjortlund

»Vanggård«
Vanggårdsvej 25, Stenum
9700 Brønderslev
tlf. 98 83 80 08
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Bopælspligten for os landmænd er blevet kendt ulovlig. Loven om bopælspligt kom efter at Danmarks havde tilsluttet sig EF, fordi Folkeetinget ville beskytte de danske landbrug mod udenlandsk opkøb. Udgangspunktet for loven var at bevare og forsvare det landbrug, som blev drevet og beboet af ejeren.

Siden dengang har landbruget gennemgået en meget stor strukturudvikling

Udenlandske landmænd – især hollændere – har købt danske gårde.

Danske landmænd køber gårde eller marker i udlandet. England og Portugal har været yndede mål. Nu er det især i de tidligere sovjetbesatte lande, der er dansk interesse for investeringer.

Byfolk med stor kapital har købt landbrug og omgået bopælspligten ved at lade en landmand gå ind med en procentsats og lade ham stå for driften.

Og med den sidste revidering af landbrugsloven blev der skabt mulighed for, at slægtsgårde kan overtages uden at bopælspligten følger med.

Udviklingen i driftsstørrelsen og globaliseringen har gjort en drøftelse af ejendomsformerne i landbruget aktuel.

Det vigtigste for landbruget i Danmark er, at driften er på et højt fagligt niveau, og jeg ser ikke muligheden for udenlandsk opkøb af danske gårde som en trussel. For når vi kan købe gårde i andre land, så må vi også være åbne for udenlandske landmænd.

Jeg mener, at det personligt ejede landbrug, hvor ejeren bor, fortsat skal være ejerformen, men strukturudviklingen har medført, at en mand eller et ægtepar ejer flere gårde, og de kan kun bo på den ene. De større landbrug og besætninger har medført, at medarbejderne ikke længere kun er unge mennesker, der skal lære landbrug, men det er medarbejdere, som har valgt arbejdet i landbruget som livsform, og derfor kan disse familier bebo de overflødige stuehuse.

Om det er gårdens ejer, en familie, der er ansat på gården, eller en traditionel lejer, så har det den positive virkning, at det sikrer befolkningstallet i landdistrikterne.

Peder Mouritsen.

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:

Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
8900 Randers
tlf. 86 49 13 40

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 388 udkommer omkring den 20. juni 2007. Stof til dette nummer skal være hos redaktøren inden den 1. juni 2007.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: PRINFOMEGA
Østerbro 4
4200 Slagelse
Tlf. 58 55 00 33
info@prinfomega.dk

Velkommen til Sydvestsjælland

Af Vagn Juel Jørgensen,
formand for Vestsjællandskredsen.

Vestsjællandskredsen glæder sig til årsmødet 2.- 3. juni. Det er nu 14 år siden kredsen sidst stod som vært. Vi har valgt et program for dagene, der er i harmoni med Slægtsgårdsforeningens devise.

Vi besøger nogle lokaliteter med interessant historie, ser et moderne landbrug og hører om landbrugets fremtid på Forskningscenter Flakkebjerg under Danmarks Jordbrugsforskning.

Arrangementet bliver på Kobæk Strand, et moderne konferencecenter, hvor vi lørdag samles til eftermiddagskaffe, afholder generalforsamlingen, aftenfesten og overnatter.

Festtalen holdes af Jens Stenbæk, der er økologisk landmand, tidligere borgmester i Tornved kommune, nu viceborgmester i Holbæk Kommune og formand for kommunernes kontaktråd i Region Sjælland.

Musikken til årsmødefesten leveres af Troels Christensen, en populær, lokal musiker, der har en fortid som borgmester i den hedengangne Hashøj Kommune, nu medlem af kommunalbestyrelsen i Ny Slagelse Kommune og så er han medlem af Venstres Folketingsgruppe.

Søndag formiddag er henlagt til Holsteinborg gods, hvor vi begynder med morgenandagt i sognekirken, som i 1728 blev indrettet i slottets vestfløj. Derefter fortæller godsejeren, Ulrich greve Holstein-Holsteinborg, om historien og driften. Vi ser dele af slottet, som ikke er åbent for besøgende, og på den måde markerer Dansk Slægtsgårdsforening, at slægten Holstein har haft Holsteinborg i 300 år.

Efter en tur gennem landskabet når vi til kursuscenteret Vilcon, der ligger på en mark i Sørbymagle sogn. Her venter frokosten. Få kilometer derfra ligger Asbjerggård, hvor udflugten afsluttes.

80 år

Den 26. maj fylder Aage Kirkegaard, Assentoft 80 år. Han har tidligere ejet og er født som 10. generation på en historisk bemærkelsesværdig gård, "Kirkegård", Fløjstrup ved Randers.

I mange år har Aage Kirkegaard ofte spillet en fremtrædende rolle i det lokale landbomiljø, bl. a. var han i en årrække formand for Rougsø-Sønderhald Herreds Landboforening, han har været med i Venstres ledelse i Mariagerkredsen, og da Dansk Landbrugsmuseum flyttede til Gl. Estrup, blev han bestyrelsesmedlem i museets venneforening. For ku få år siden ophørte han med sine lokale hverv, som formand for Viring Menighedsråd, formand for den lokalhistoriske forening og bestyrelsesmedlem i Grænseforeningen.

Det bør også nævnes, efter at Dansk Slægtsgårdsarkiv i 1992 flyttede til Gl. Estrup, har Aage Kirkegaard i en næsten 10-årig periode været arkivarassistent, og med sin enorme lokalkendskab været en uvurderlig hjælp, ligesom hans humoristiske sans og joviale fremtræden var med til at skabe den behagelige atmosfære på arkivet.

Gården "Kirkegård" blev for en halv snes år siden overtaget af yngste søn, Søren, men han døde pludseligt som 40-årig. Forinden var Aage Kirkegaard desværre blevet alvorligt svækket i tilknytning til en hjerneblødning. Gården, der for nylig har været omtalt i bladet, drives i dag som interessant-selskab af Dagny og Aage Kirkegaards tre ældste sønner

E. Overby

Sølvbryllup

Den 20. juni 2007 har Bente og Peder Mouritsen, Sædding Storgård sølvbryllup.

Dansk Slægtsgårdsforening ønsker landsformanden og hans hustru til lykke med dagen.

Mindeord

Oluf Føns Knudsen, Ødsted døde den 11. april 2007 efter lang tids sygdom. Hans udgangspunkt var Vesterbygård i Ødsted, som han for år tilbage overlod til næste generation.

Oluf Føns Knudsen var med i bestyrelsen for Vejle kredsen fra 1985, og i årene 1995-2003, var han kredsformand og dermed også medlem af Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse. Her markerede han sig med et landbrugsfagligt engagement til slægtsgårdens fremtid.

Oluf Føns Knudsen var født 15. april 1930.

Steffen Buch Juul

Årsmødet

Program og tilmeldingsblanket var i Slægtsgården nr. 386, og der er stadig mulighed for tilmelding.

Hovedbestyrelsesmødet

Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelsen af holdt møde den 15. marts i Landbrugets mødelokaler i "Buen" på Vesterbrogade i København.

Formanden, Peder Mouritsen, tog i sine meddelelser fat omkring et emne, der har ligget nogen tid, nemlig stenfiguren af malkekone.

Kunstneren, Jakob Vestergaard, der skal skabe den legemstore figur har fremsendt en pris, og med sten og sokkel forventes det at blive omkring 130.000 kr.

Der er indtil nu indbetalt 60.000 kr. og Slægtsgårdsforeningens hovedbestyrelse besluttede for flere år siden at ville støtte projektet med indtil 50.000.

Det er muligt at få sit navn på stenfiguren, hvis man indbetaler mindst 5000 kr., men alle bidrag modtages med tak.

Formanden konkluderede at vi var enige om at iværksætte projektet, selvom det bliver en malkepige og ikke en malkekone.

• • •

Konsulent Michael Munthe Fog havde et indlæg om bopælspligten og ejendomsvurderingerne. Nedenfor bringes hans interessante redegørelse for bopælspligtens ulovlighed i Danmark.

• • •

Formanden havde sat et punkt på dagsordenen om vedtægterne. Indledningsvis sagde han, at selvom amterne nu er væk, så ville han fastholde foreningens struktur med 15 kredse, der i nogen udstrækning har rettet sig efter de gamle amter.

Formanden finder det naturligt at foreningens organisation slankes lidt i takt med at medlemstallet går ned.

Hovedbestyrelsen besluttede at følge landsformanden og nedsætte et midlertidigt udvalg, der skal gennemgå vedtægterne og have et oplæg til hovedbestyrelsesmødet i oktober, således at hovedbestyrelsen på sit vintermøde kan drøfte det endelige udkast og fremlægge et samlet forslag til årsmødet. I dette udvalg sidder Karen Jacobsen, Esben Oddershele, Inger M Hansen og Ole G. Nielsen.

• • •

Foreningens regnskab og kommende budget blev lagt frem, og taget til efterretning.

Takket være kontinentforhøjelsen sidste år, kom foreningen ud med et overskud på 17.981,98 kr. men postvæsenet gør det vanskeligere og vanskeligere for os.

Medlemstallet viser en tilbagegang fra 1919 til 1869. I alt et tab på 50 medlemmer. Tre kredse: Bornholm, Århus og Vestsjælland har haft fremgang, Vejle amt er uændret, medens de andre kredse har haft tilbagegang.

• • •

Fra arkivudvalget kunne formanden Anne Lis Ladefoged fortælle, at det hele arbejder som hidtil med indsamling, registrering og besvarelser af henvendelser af alle slags, Slægtsgårdsarkivet får mange henvendelser fra udvandrersfamilier, der søger deres danske rødder.

Det skal supplerende tilføjes, at det er Anne Lis Ladefogeds dynamik, der har sat gang i malkekoneprojektet. At det ender med at det bliver en malkepige og ikke en malkekone er en anden historie, men det var to forskellige funktioner i det gamle landbosamfund.

• • •

Under nyt fra bladudvalget orienterede redaktøren kort om det kommende blads indhold.

• • •

Rejseudvalgets initiativ med en tur til de naturskønne Åland-søer blev taget til efterretning.

• • •

Årsmødet 2007 er på plads.

Årsmødet 2008 bliver afholdt i dagene 31. maj – 1. juni med Ringkøbingkredsen som vært og årsmødet 2009 henlægges til Århuskredsen.

• • •

Hovedbestyrelsesmødet sluttede med den traditionelle omgang med nyt fra kredsene. Her hentes inspiration og punktet viser, at alle kredsene er aktive.

OGN

Malkekone

Dansk Slægtsgårdsforenings bestræbelserne på at sætte et minde over malkekoner/malkepiger ved Dansk Landbrugsmuseum på Gammel Estrup er ved at blive en realitet.

Der er truffet aftale med stebonden i Salling, Anders Vestergaard, om at skabe den legemshøje granit-skulptur, og der er samlet så mange penge ind til formålet, at hovedbestyrelsen har besluttet at sætte projektet i gang.

Der er dog stadig "underskud" på projektet, så gaver modtages stadig.

Giver man mere end 5.000 kr. til formålet, vil man få sit navn på en plade, der sættes på figurens sokkel. Mindre beløb modtages også, men så vil det være anonymt.

En anden måde at bidrage til malkekone på er, at indbetale mere end de 200 kr. på kontingentindbetalingen. Differencen overføres så til malkekonekontoen.

Inger M. Hansens konto til formålet
har reg. nr. 1707, konto 6448-513-945.

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær:

Inger M. Hansen
Svalevej 13,
4440 Mørkøv
Tlf. 59 27 59 77

Dom over bopælspligten

Af ejendomskonsulent Michael Munthe Fog, LandboSjælland.

Landbrugsloven bestemmer, at hvis man vil købe en landbrugsejendom, så skal køber tage fast bopæl på ejendommen inden 6 måneder efter købet.

Ifølge de danske regler skal køber desuden opfylde bopælspligten i otte år fra erhvervelsen af landbrugsejendommen.

Den tyske statsborger Uwe Kay Festersen, erhvervede i 1998 en ejendom i det sydlige Jylland, som i matriklen er noteret som en landbrugsejendom. Da Festersen ikke opfyldte landbrugslovens krav om at tage fast bopæl på landbrugsejendommen, meddelte Jordbrugskommissionen for Sønderjyllands Amt ham i 2000 påbud om at tage bopæl på ejendommen. Den 12. juni 2003 tog Festersen bopæl på ejendommen, og han er fra 12. september 2003 tilmeldt folkeregistret med denne bopæls adresse.

I mellemtiden blev der rejst straffesag mod Festersen ved Retten i Gråsten, som ved dom af 18. august 2003 dømte ham for at have undladt at efterkomme Jordbrugskommissionen for Sønderjyllands Amts påbud. Straffen blev fastsat til en bøde på 5.000 DKK.

Festeren ankede sagen til Vestre Landsret, som har spurgt EF-Domstolen, om bopælspligten er forenelig med traktatbestemmelserne om etableringsfrihed og om de frie kapitalbevægelser.

Den 25. januar fastslog EF-domstolen, at "traktatens artikel 56 er til hinder for, at der i en national lovgivning, som den i hovedsagen omtvistede, som betingelse for erhvervelse af en landbrugsejendom stilles krav om, at erhverver, tager fast bopæl på ejendommen". På almindeligt dansk betyder dette, at traktatens regler om kapitalens frie bevægelighed forhindrer, at der i dansk lovgivning stilles krav om, at køberen af en landbrugsejendom skal tage fast bopæl på ejendommen.

Dommen indebærer, at Vestre Landsret skal frifinde Festersen.

EF-dommen medfører, at landbrugslovens krav om bopælspligt er EU-retstridigt og derfor ugyldig.

Dommen fortolker en regel, der har været gældende siden Maastrichttraktaten trådte i kraft i 1994. Dommens afvisning af bopælspligt har derfor været gældende ret siden 1994.

EF-Domstolen underkender en højesteretsdom fra marts 2001, hvor Højesteret antog, at det ikke var i strid med EU-retten at pålægge en engelsk borger bopælspligt.

Det er indtil videre usikkert, om dommen også omfatter danske borgere.

Den danske regering begrundede bopælspligten med tre argumenter, som hver for sig blev afvist af EF-Domstolen.

For det første anførte regeringen, at bopælspligten skal bevare selvejet af landbrugsjord.

Dette argument blev afvist af EF-Domstolen med, at der ikke efter de danske regler er pligt til at drive landbrug for den,

som ejer jorden. Der er alene pligt til at bo på ejendommen, hvorfor bopælspligten ikke er et egnet middel til at sikre selvejet.

For det andet anførte den danske regering, at bopælspligten har til formål at opretholde en fast bosiddende befolkning i landdistrikterne.

EF-Domstolen anerkendte, at en sådan virkning var mulig, men afviste at dette var tilfældet. Problemet er, at de danske regler om samdrift af landbrugsejendomme medfører, at der alligevel er sket en betydelig affolkning af landdistrikterne.

Den danske regerings tredje argument var, at bopælspligten bidrager til at holde prisen på landbrugsjord nede og begrænse spekulation.

EF-Domstolen anerkendte en sådan virkning af bopælspligten, men fandt at dette mål kan opnås med mindre indgribende midler. Mere præcist henviste EF-Domstolen til, at borgere efter den Europæiske Menneskerettighedskonvention har ret til frit at vælge opholdssted og at unødigt forhøjelse af prisen på landbrugsjord kan sikres uden at gribe ind i denne menneskerettighed.

Ser man på forhistorien, er dommen ikke overraskende. Bopælspligten i landbruget blev indført med Danmarks indtræden i EU og kom ind på forslag fra dansk landbrug. Meningen var at hindre udenlandske opkøb af dansk landbrugsjord.

Danske landmænd køber jord i udlandet - så set med globaliseringens optik, hvorfor skulle EU-borgere ikke også kunne købe landbrug i Danmark på samme betingelser!

Michael Munthe Fog.

Holsteinsborg

sædegård - grevskab - gods

Holsteinsborg slot set fra havsiden efter arkitekt G. F. Hetschs ombygning 1850.

Årsmødeudflugten søndag formiddag er henlagt til Holsteinsborg, hvor ejeren - kammerherre, hofjægmester og konsul Ulrich greve Holstein-Holsteinborg - i år markerer, at slægten har besiddet den gamle sædegård i 300 år, og han selv har ejet godset i 30 år. Han er slægtens 12. besidder af Holsteinsborg.

Ulrich greve Holstein-Holsteinborg fortæller her om sit familiegods: "Det sydlige Sjælland adskiller sig meget fra de fleste egne ved sine kystskove, hvor træerne står helt ned til vandet. Disse kystskove og de store kirker, der står langs kysterne her, skyldes vendernes hærgen de første halvandet hundrede år efter år 1000. De nærmeste kysten liggende områder var nemlig for farlige at bebo og dyrke, derfor fik skovene lov til at blive stående og desuden lettede de også forsvaret mod venderne.

Biskoppen i Roskilde - indtil 1522/1536

I Valdemarstiden - fra midten af 1100-tallets begyndelse - var en af de mest presserende opgaver bekæmpelsen af venderne og andre sørøveres hærgen. Kongemagten og kirken stod sammen om dette. Kong Valdemar og biskop Absalon er et af de ypperste eksempler på dette, og resultatet blev den kæde af befæstninger, der opførtes for at kunne beherske de danske farvande, men på hele strækningen fra Korsør til Vordingborg ville kysten have ligget tom for beskyttelse af den art, hvis ikke forgængererne for det nuværende Holsteinsborg kom ind i billedet. Her skal nemlig i Valdemarernes tid have ligget borgen, Bråde, til værn mod venderne på denne strækning og for den nærliggende Hvirvildshavn (Bisserup Havn). Borgens beliggenhed var overmåde ideel. Liggende beskyttet bag øer, men alligevel mod gode tilsejlingsmuligheder. Borgen lå oppe på bakken i en skovkranset lysning, hvad også navnet Brode antyder. (Brotjæ betyder forhugning, lysning i skov.)

Den samtidige historieskriver, Saxo, beretter da et par gange i forbindelse med kong Valdemars og biskop Absalons vundertog til Rügen om, hvorledes mandskab og skibe fra hele landet mødtes ved Hvirvildshavn, før ledingsflåden samlet kunne sejle sydpå. Alt taler for, at dette samlingspunkt var Ydemoret, farvandet mellem Ormø og Bisserup. V bør her også erindre, hvorledes biskop Absalon vest for Boeslunde, med sine huskarle palmesøndag - den 12. april 1158, slog venderne, der var gået i land.

Bråde var sammen med Snedinge (stadig nærmeste nabo mod vest) et len under Roskilde Bispestol. Navnet Bråde forekommer ofte, og de første jordebøger er fra 1290.

Kongen 1522/1536-1562

På reformationstiden overgik kirkens gods til kongen. Nogle kilder oplyser, at kongen overtog Bråde allerede i 1522, og ikke først i reformationsåret 1536.

Som led i kong Frederik den Andens godspolitik, hvor han samlede gods i særligt udvalgte egne, bl. a. Nordsjælland, blev Bråde i 1562 mageskiftet med Torupgård i Strø Herred.

Slægten Trolle 1562-1707

Bråde overgik ved mageskiftedes i 1562 til væbner Niels Trolle (I). Han tjente som chef for "Danske Christopher" under sin berømte broder Herluf Trolles kommando. Han deltog i kampen under Femern i juni 1565 og måneden efter i det blodige slag under Bornholm, hvor en kugle bortrev begge hans ben, og skibet blev skudt sænk.

Han blev bisat i Ørslev kirke.

Hermed kom stedet til den slægt, i hvis eje den forblev i 145 år. De byggede slot og ladegård og kaldte det Trolholm.

Som gården står i dag, viser den i alle hovedtræk det oprindelige bygningsanlæg, der opstod og fuldførtes i årene 1598-1651. Omgivet af grave på tre af siderne. (Oprindeligt var der grave på alle fire sider.)

Hovedbygningen består af fire sammenbyggede fløje i to etager, delvis med hvælvede kældre. Det ligger med hovedfacaden vendende ud mod ridebanen, der er omkranset af det trefløjede ladegårdsanlæg, bygget om den symmetriakse, der mod øst fortsætter ad parkens store midterallé.

Efter Niels Trolles død i 1565 ejedes Bråde af børnene i fællesskab, indtil sønnen **Børge Trolle** i 1582 udkøbte sine søskende og gav gården navnet Trolholm.

Efter at have studeret i Rostock og Orleans fulgte han faderens spor og endte som admiral og oplevede bl. a. som chef at føre et gesandtskab til Rusland. I 1599 var han var eskadrechef på kong Christian den Fjerdes Nordlandsfærd.

Året efter hans bryllup i 1597 med Anna Poulsdatter Munk, lagde de to "de første grundvolde til denne gårds bygning," hvilket vil sige, at de anlagde det store voldsted og opførte et stenhus, den nuværende nordfløj, der bærer årstallet 1598. Til stenhuset har der været nogle huse af bindingsværk.

Børge Trolle døde i 1610 og hustruen fulgte ham i graven fem år efter. De blev begge bisat i Ørslev kirke.

Sædegården Fuiarendals hovedbygning er opført i 1607. Den gamle landsbykirke indgår nærmest som tredje fløj i hovedbygningen. Tegning: Ellen Valentin.

Sønnen Niels Trolle (II), født 1599, fuldendte sine studier ved fremmede universiteter. Hjemvendt tjente han som hofjunker, trolovedes med Mette Corfitzdatter Rud, hvem han ægtede i 1626, for derefter at følge kong Christian den Fjerde til Tyskland under Kejserkrigen. Efter at have været statsholder i Norge, og blevet medlem af rigsrådet, udnævntes han til lensmand på Københavns slot. Efter han første hustru død ægtede han i 1636 den rige Holger Rosenkrantz til Glimminges datter, Helle Rosenkrantz.

Han udførte i de følgende år store byggearbejder på Trolholm. I 1639 opførtes østfløjen, hvad sandstenstavlen med dette årstal samt Rudernes, Trollemes og Rosenkrantzernes våbener også viser i indergården. Han byggede i 1642 sydfløjen og det sydlige tårn og i 1649 vestfløjen og det nordlige tårn. Årstallene samt hans egne og hustruens initialer står i murankrene.

Over porten, der fører gennem hovedbygningens vestfløj, er anbragt nok en sandstenstavle med de tre slægtsvåben og indskriften: "Efter at Børge Trolle, som var Niels Trollessøn, Her Jakob Trollis sønnesønsøn, med sin kiere Hvsfrve F. Anna Mvnk til Pallisbjerg hafde ladet legge første Grvndwold til denne Gaards Bygning, och den største Deel forferdiget, saa hafver hans søn Niels Trolle, med sin kiere Hvsfrve F. Hille Rosenkrantz Holgersdatter til Glimminge dette Hvs och andet mere wfvldfærdige Gvd til Ære, dem og deres Efterkommere til Gafn, hvortil Gvd gifve Lycke og Welsignelse af de Høie.

Aedificant alii nobis, nos posteiatati, sic privs acceptum reddimvs officium.

(Andre bygged for os, vi for efterslægten, så gengælde vi gjort gerning.)

Anno 1648".

Også avlsgården, bestående af de tre gamle kamgavlsafsluttede ladebygninger, opførte han. Den sydlige bærer på østgavlen årstallet 1647 og den to agerumslader mod vest og nord har årstallet 1651 samt bygherrens og hustruens initialer - HNT og HRK.

Adgangen til hele dette anlæg lagde man på grund af vej- og terrænforholdene over den nordre grav gennem porten i ladegårdens beboelsesfløj. Fra disse år er også portanlægget, hvorfra den lange murede bro fører over nordgraven. Oprindeligt var den inderste del af broen foran den tårnlignende port en vindebro, der – når den var trukket op – spærrede for den lille forborg af kraftige flankemure, der med sine skydeskår både fremad og til siderne og udfaldsporte kunne bestrøge fjender, som eventuelt var nået over graven frem til murene. En ligeså effektiv som særegen løsning på dette forsvarstekniske problem.

For enden af broen står to hovedløse trolde af sandsten – Trollemes våbenfigur – med skjolde bærende Rudernes, Trollemes og Rosenkrantzernes våbener.

De to sandstensløver med skjolde, der nu står ved porten ind til slotet stod tidligere, hvor broen begyndte.

Denne Trollemes sjællandske sædegård var Niels Trolles sommer-sæde. I selve borggårdens bygninger var intet hensyn taget til et muligt forsvar. Dog er der sigtespalter øverst i de to tårne.

I den nordre fløj, Børge Trolles stenhus – den nuværende køkkenfløj – havde Trolle indrettet deres daglige opholdsværelser og festsal, hvorimod de hvævede forråds-kældre under anlæggets sydlige halvdel betegner stovværkene ovenover som forbeholdt tyendet og økonomien. En af kældrenes mure indeholder f. eks. en muret bageovn og i kældergulvet under sydtårnets nederste hvælving er det meste af pladsen optaget af en stor brønd, endnu fuld af brugbart vand. Løsningen på vandforsyningsproblemet med henblik på en eventuel belejringsituation.

Efter Niels Trolles død i 1667 arvedes Trolholm af hans anden søn Børge Trolle. Han døde imidlertid i 1676 og gården gik til hans anden søn, Anders Trolle. År 1700 var han chef for et kompagni skytter, dannet af skovridere og jagtbetjente fra de kongelige vildtbanner og herregårde og beregnet for at tage imod den svenske konge Karl den Tolvtes angreb på Tibberup. I 1701 udnævntes han til oberstløjtnant i generalstaben.

Den 16. juni 1707 overdrog Anders Trolle gården til Ulrich Adolph Holstein, og hermed forlod Trolle deres gamle sædegård for at bosætte sig i Skåne. Men deres ånd er bevaret, i det stærke og intense indtryk af en karakteristisk renæssancegård, som anlægget giver, når man over nordre grav, der breder sig som en hel lille sø, bag portfløjen lange, lave taglinje ser borggårdens tage og tårnene rejser sig til venstre for ladegårdsbygningernes mægtige tage.

En helhed af mægtig virkning. Slægten Trolles sjæl: "Andre bygged for os, vi for efterslægten, så gengælde vi gjort gerning."

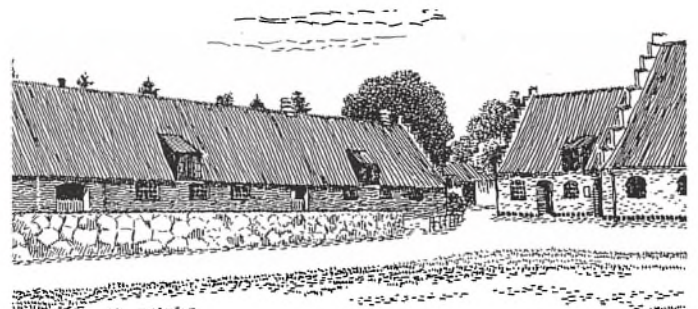
Greverne Holstein-Holsteinborg 1707

Ulrich Adolph Holstein var af holstensk uradel. Han blev stamfader til greverne Holstein til Holsteinborg.

Ulrich Adolph Holstein havde i 1700 af kong Frederik den Fjerde fået overdraget Baroniet Fuirendal samtidig med at han blev optaget i friherrestanden. Den 16. juni 1707 fik han tilskødet Trolholm og få dage efter fik han også overdraget sædegården Snedinge af Anders Trolles broder Herluf Trolle til Eriksholm ved Eslöv i Skåne, som han i stedet gav navnet Trolholm.

Nytårsdag 1708 ophøjedes de tre sædegårde til et grevskab for Ulrich Adolph Holstein under navnet Holsteinborg, og U. A. Holstein var dermed lensgreve.

Ulrich Adolph Holstein var født i 1664 som søn af den danske oberst Adam Christopher Holstein til Ring Kloster og hustru Cathrine Christine Reventlow fra Futterkamp. Han begyndte i dansk tjeneste som

Sædegården Snedinge har ingen hovedbygning. Det store renæssanceslot brændte i 1788. Den store lade, der for få år siden blev sat i stand og indrettet til frøtørreri er opført i 1663. På vestgavlen ses årstallet og initialerne for bygherren og hans hustru - Hr. Niels Trolle og Helle Rosenkrantz - HNT HRK. Vestfløjen - kostalden - er opført i 1640 for Regitze Grubbe, medens østfløjen, der rummede hestestald, vognporte og værelser er opført i 1567 for Jørgen Daa. Tegning: Ellen Valentin.

Holsteinborg er den herregård, som H. C. Andersen har besøgt tredjemest – 142 dage, og han har bl. a. hentet inspiration til æventyret "Gartneren og Herskabet", der indledes med denne hyldest til Holsteinborg:

"En mils vej fra hovedstaden stod en gammel herregård med tykke mure, tårne og takkede gavle.

Her boede, men kun i sommertiden, et rigt højadeligt herskab, denne gård var den bedste og smukkeste af alle de gårde, det ejede. Den

stod som nystøbt udenpå, og med hygge og bekvemmelighed indeni. Slægtens våben var hugget i sten over porten, dejlige roser slyngede sig om våben og karnap, et helt græstæppe bredte sig ud foran gården, der var rødtjørn og hvidtjørn, der var sjældne blomster, selv udenfor drivhuset."

page hos den senere kong Frederik den Fjerde, blev overkammerjunker i 1699 og samme år amtmand i Flensborg over den kongelige del af Slesvig Stift. Han rejste som diplomat i slutningen af Den store Nordiske Krig, og i 1721 udnævntes han til storkansler. (Den tids stats- og udenrigsminister.)

I statsager viste han sig at være en forstandig, men noget forsigtig mand. Han blev Ridder af Elefantordenen. Ved tronskiftet i 1730 trådte han tilbage, da den nye konge ikke ønskede omgang med kredsen omkring hans stedmoder - dronning Anne Sophie.

Når storkansleren opholdt sig på grevskabet var det indtil 1725 på Fuirendal, men efter ombygningen af Holsteinborg blev residens lagt hertil.

Hans hustru, grevinde Christine Sophie Holstein var gift første gang med greve Niels Frijs til Frijsenborg (død 1699). Hun var datter af storkansler Conrad Reventlow til Clausholm og Anna Margrethe Gabel.

Ægteskabet mellem Ulrich Adolph Holstein og Christine Sophie Reventlow blev indgået 24. december 1700.

Grevinden var både begavet, vidende og beslutsom. Hun førte stort hus i Det Holstein-Holsteinborgske Palæ på Kongens Nytorv i København (Magasin du Nord).

Hendes søster, Anna Sophie Reventlows giftermål med kong Frederik den Fjerde er årsagen til at der på Holsteinborg er en del af kongens og især af dronningens møbler og malerier.

Lensgreve U. A. Holstein oprettede allerede o. 1710 8 landsbyskoler og 2 degneskoler på sit grevskab. (Kongen oprettede først sine skoler, de såkaldte Rytterskoler, i 1721.)

I 1728 lod storkansleren indvie en smuk og lys barokkirke i vestfløjens nordlige del. Kirken løber gennem begge stokværk med et søjlebåret galleri. I loftet ses ægteparrets våbener, under storkanslerens ses Elefantordenen.

En sandstenstavle over porten i indergården med inskriptioner og ægtefællernes alliancevåben ophængtes i 1725. Alleerne plantede han samme år, og det meste af det oprindelige barokke haveanlæg er også fra hans tid.

Storkansleren døde i 1737 og blev bisat i Ørslev kirke i det kapel, som han havde indrettet til sin familie, og hvor hans forældres og andre familiemedlemmers sarkofager står.

Ved hans død fik grevskabet over til sønnen **Frederik Conrad** (1704-1749). Efter dannelsesrejsen giftede han sig i 1729 med Lucie Henriette Blome, der arvede godserne Farve og Waterneverstorf

samt det meget velhavende Blomeske Frihus i Kiel, efter sin fader, gehejmeråd Heinrich Blome.

Frederik Conrad Holstein blev i 1734 chef for et nyoprettet regiment "Holstein" - senere 5. Jydske Rytterregiment i Haderslev og var med dette i kejserligt sold ved Rhinen. Generalmajor blev han i 1739 og blev ved sin afgang generaløjtnant og gehejmeråd. Han var officer med liv og sjæl, og hans regiment blev rost for dets gode holdning. Han interesserede sig imidlertid også for godserne og købte i 1736 Basnæs - udenfor Grevskabet, som beholdtes til 1752. Udenfor tjenesten opholdt han sig dog mest på Farve, hvor de fleste af hans børn blev født.

I 1743 fik han kongens tilladelse til, i den korte tid han kunne være væk fra regimentet, at lade søndagsgudstjenesten i kirken på Holsteinborg holde på tysk for sig og sin familie, der til dels intet dansk forstår, og sine folk fra Holsten, der slet intet dansk forstod.

Da generalen døde i 1749 tilfaldt grevskabet sønnen **Conrad Sophus Holstein** (1739-1759), og da han døde ugift, blev broderen **Cay Joachim Ditlev Holstein** (1742-1760) besidder af grevskabet. Han døde året efter og da han ikke var gift, så overgik grevskabet og de holstenske godser til broderen **Hinrich Holstein** (1748-1796). Han stod kun ganske kort i dansk civiltjeneste og opholdt sig om vinteren i Holsten, først på Farve, der afhændedes i 1781, siden på Waterneverstorf. Sommeren tilbragte han på Holsteinborg.

Han ejede også marskgodset Gross Colmar ved Elben. Til gengæld solgte han Palæet på Kongens Nytorv o. 1790.

Imidlertid var Heinrich Holstein den kulturelle mand, og ham skyldes nogle af de fornemste af især Waterneverstorfs, men også Holsteinborgs, indretninger og inventar. Han havde givet chefen for Det kongelige Møbelmagasin, Georg E. Rosenberg, til opgave at indrette interiørerne på Waterneverstorf i den stil, han på så fremragende måde mestrede, den sene Louis Seize. Efter at have fuldenst sine arbejder på Waterneverstorf, skulle han indrette på Holsteinborg, men med mere begrænsede midler til rådighed. Ruminddelingen i østfløjen forandredes, vinduer sænkedes og udvidedes, og f. eks. opsattes havedørens opstalt i rød sandsten.

Lensgreven døde i 1796. Han var overkammerherre. Hans hustru, Friederica rigsgrevinde Rantzau-Breitenburg overlevede ham i 35 år.

Grevskabet overgik til sønnen greve **Frederik Adolph Holstein**. Da han kun var 12 år gammel udnævntes udenrigsminister A. P. Bernstorff til formynder. Efter hans død i 1798 udnævntes lensgreve Johan Ludvig Reventlow, Brahetrolleborg til ny formynder, og efter hans død i 1804 udnævntes han broder, rentemester, statsminister og lensgreve Christian Ditlev Frederik Reventlow til Christianssæde. Han huskes stadig for landboreformerne. Når han skulle frem og tilbage mellem sine lollandske besiddelser og hovedstaden kørte han til Bandholm, sejlede til Bisserup, aflagde besøg på Holsteinborg og fortsatte til København. Statsministeren havde en stue stående på Holsteinborg, som han kunne benytte efter behov. Stuen var indrettet af arkitekt G. Rosenberg o. 1779.

Frederik Adolph Holstein var født på Waterneverstorf i 1784. Efter studier i Göttingen og Kiel blev han juridisk kandidat fra Københavns Universitet.

I 1808 overtog han selv ledelsen af grevskabet, men holdt forbindelsen til C. D. F. Reventlow.

Samme år giftede lensgreven sig med Wilhelmine komtesse Reventlow, datter af hans tidligere formynder Johan Ludvig Reventlow.

Efter overtagelsen begyndte løsningen af de talrige humane og landbrugsmæssige opgaver, som han med liv og sjæl kastede sig ud i.

Før han blev myndig havde han i 1804 udsendt et cirkulære til samtlige præster ved grevskabets 14 kirker, om at indberette om skolerens tilstand. Han lod opføre 12 almindelige skoler, 12 husflidsskoler og mindst 4 spindeskoler. I årene 1807-1811 afløste han hoveriet, oparbejdede bøndergårdene, indførte regelmæssigt sædskifte samt fremmede skovplantning, haveyrkning og husflid hos landbefolkningen.

Endvidere opførte han enkesædet Mineslyst, birkedommer- og godsforvalterboliger og politistationen i Rude.

I 1811 ansatte han en fæstegodslæge (nu selvstændig lægepraksis) og opførte lægegården i Rude.

I 1825 etablerede han Danmarks første sygekasse.

Lensgreven oprettede to opdragelsesanstalter for dårligt stillede børn. Fuirendal Institut og Flakkebjerg Institut. Fuirendals Institut flyttedes til gården Hjortholm, hvor det fik navnet Holsteinsminde, der er kendt fra Knuth Bechers forfatterskab. Skolen hedder nu Hjortholm.

Greven oprettede i 1809 Holsteinborgs industriselskab, hvor husmænd og tyende kunne få udleveret uld og blå, og når arbejdet med råvarene var udført, så købte selskabet produkterne. Dette førte til oprettelsen af Sparekassen for Grevskabet Holsteinborg 1810. Det var Danmarks ældste sparekasse, nu er den en del af Danske Bank. I 1820'erne vaktens grevens interesse for hedningemissionen, og han dannede selv et missionselskab, der i 1833 gik op i Det danske Missionselskab. Grevskabets 14 præstekald besattes med de bedst mulige præster, og de 12 skoler med de bedste lærere. Lensgreven så helst at de tilhørte den grundtvigske retning. Hans egen religiøse opfattelse var streng ortodoks med et meget pietistisk tilsnit.

Sin store fædrelandskærlighed viste F. A. Holstein i krigsårene 1807-14, hvor han f. eks. skænkede statskassen – som sit bidrag til at afhjælpe finansnøden – det prægtige diamantbesatte bæger af guld, Holsteinborgbægeret, der nu er på Rosenborg. Bægeret havde hans oldefar modtaget af sin svoger, kong Frederik den Fjerde.

F. A. Holstein forfattede et udkast til Norges grundlov til forsamlingen på Eidsvold foråret 1814.

Som medlem af den første stænderforsamling tog han ordet for negerslaveriets afskaffelse, fremkom med forslag til at stille bankernes regnskaber under en vis offentlig kontrol og gjorde udkast til indretning af amts- og kommuneråd.

Med disse og mange andre tanker var han forud for sin tid.

Som sit private gods købte lensgreven i 1821 Katrineholm ved Slagelse og i 1823 fik han halvpert i hovedgården Dyrehovedgård ved Korsør (nu Tårnborg). Katrineholm solgte lensgrevens dødsbo i 1837, medens han ret hurtigt realiserede sine interesser i Dyrehovedgård.

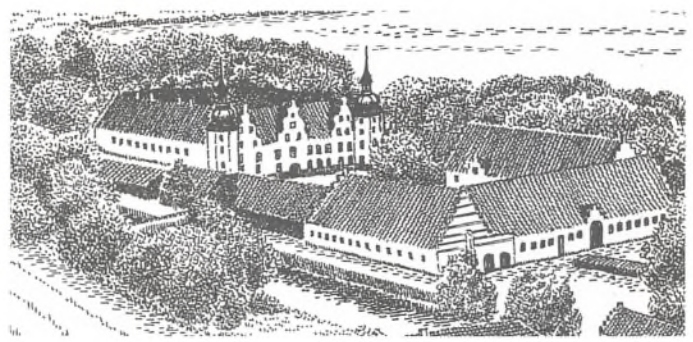
Lensgreve Frederik Adolph Holstein døde 21. maj 1836, kun 51 år gammel. Han begravedes som den første Holstein på kirkegården ved Holsteinborg, som han selv havde ladet indvie i den lille skov i 1817. Indtil da var familiemedlemmerne blevet bisat i Ørslev kirkes nordre sideskib.

I parken øst for slottet står stadig mindestøtten i marmor med portræt medaljoner af parret. Mindestøtten rejstes i 1870 af Grevskabets og omegnens bønder under afsyngelse af en sang forfattet af H. C. Andersen.

Grevskabet overgik til hans ældste søn, greve **Ludvig Henrik Carl Herman Holstein**, der var født i 1815. Han havde studeret ved universiteterne i Berlin og København. Straks ved overtagelsen tog han fat på byggeforetagender og driftreformer. Desuden lykkedes det for ham at bringe de tyngende finanser på god fod igen.

Fra 1856 tog Ludvig Holstein med lyst og iver – med afbrydelser – næsten til sin død del i det gærende politiske liv som rigsdagsmand og medlem af rigsrådet. I 1870 udnævntes han til konseilspræsident (statsminister) og dannede regering, hvor han i to perioder tillige var finansminister. Regeringen sad i fire år. Konseilspræsidenten bør i hvert fald huskes for én ting, nemlig at han holdt Danmark udenfor Den fransk-tyske Krig 1870-71, hvor mange danske mente, at det ville være til dansk fordel at gå med i krigen på fransk side, og dermed få hertugdømmene tilbage. Men konseilspræsidenten vurderede risikoen for nederlag højere end sejr, og han fik ret. Han udnævntes til overkammerherre og modtog Elefantordenen i 1874.

Lokalt engagerede han sig i de i 1842 nyoprettede sogneforstanderskaber, og indtog - som besidder af mere end 32 tdr. hartkorn i sog-

Holsteinborg slot og ladegård. Et komplet og velbevaret herregårdsanlæg fra renæssancens sidste årtier. Det er også et monument over den gamle danske adels storhedstid, som ophørte med enevældens indførelse i 1660.

Tegnet af Ellen Valentin.

net - sin plads i 6 sogneforstanderskaber: Hårslev-Ting Jellinge, Fuirendal-Kvislemark, Holsteinborg-Venslev, Hyllested, Ørslev-Sønder Bjerge og Marvede. Alle steder indtog han formandspladsen.

Også hans interesse for landbruget fornægtede sig ikke. Han var længe præsident for Det kongelige Danske Landhusholdningsselskab, formand ved de danske landmandsforsamlinger og præsident i Sorø Amts Landøkonomiske Selskab. Endvidere var han formand for Sjællands Hingsteskuer, Stutterikommissionen m.m.

I 1854 købte lensgreven Brænderigården ved Slagelse og med den fulgte Gerlev kirke. Både gård og kirke afhændedes i 1858.

Lensgreven blev i 1850 gik med Bodil Joachimine Zahrtmann (1830-76). Hun var datter af admiral og marineminister C. C. Zahrtmann.

H. C. Andersen havde gennem Henriette Wulffs fader opnået kontakt til andre søofficerer, og dermed også til familien Zahrtmann. H. C. Andersen var 25 år ældre end grevinden, og han kom på Holsteinborg som en ven af familien, for man havde ingen ambitioner i retning af at samle på berømtheder.

H. C. Andersen besøgte Holsteinborg 17 gange - i alt 142 dage. Han aflagde 19 besøg i familien Holsteins residens i København, og på hans gamle dage var især lensgrevinden en hyppig gæst hos H. C. Andersen.

På Holsteinborg har han fået inspiration til nogle af sine fortællinger og æventyr, noget er skrevet færdigt under hans ophold og meget er bearbejdet under hans ophold. H. C. Andersen skrev i et brev til grevinden, at han nåede mere på en uge på Holsteinborg end på en måned i København.

F. eks. "Det gamle Egetræs sidste Drøm", blev han inspireret til under et ophold den 2. november 1856 og skrev det færdigt på Basnæs i julen året efter. "Gjemt er ikke Glemmt" består af tre historier, den 2. historie er en sandfærdig skildring af grevindens omsorg for det handicappede barn hos familien Høyer i Iskælderhuset. Han fik ideen 23. oktober 1866.

Æventyret "Vænø og Glænø" blev til i en improviseret skåltale ved middagsbordet på Holsteinborg den 3. januar 1857, hvor to ingeniører var tilstede for at drøfte mulighederne for en dæmning over farvandet mellem Glænø og Sjælland. Her kombinerer han sin ulyst til landvindinger med den gamle spådom at Vænø bier efter Glænø.

I 1848-50 blev der foretaget en gennemgribende restaurering af hovedbygningen under ledelse af arkitekt G. F. Hetsch. Gavlene gjordes kamtakkede, murene dækkedes af gult pus med kvadreringer, vinduerne blev nygotisk spidsbuede med kulørte glas og en del rum indrettede i nygotisk eller renæssancestil.

Digteren Ludvig Holstein, var en nevø af lensgreven.

Våben for
greverne
Holstein-
Holsteinborg.

GREVE HOLSTEIN
AF HOLSTEINBORG.

Slægtsoversigt for lensgrever og grever

1707	Ulrich Adolph Holstein-Holsteinborg. (1664-1737)
	Gift 1700 med Christine Sophie komtesse Reventlow. (1672-1757)
1737	Frederik Conrad Holstein-Holsteinborg. (1704-1749)
	Gift 1729 med Lucie Henriette Blome. (1713-1772)
1749	Conrad Sophus Holstein-Holsteinborg. (1739-1759)
1759	Broderen Cay Joachim Ditlev Holstein-Holsteinborg. (1742-1760)
1760	broderen Hinrich Holstein-Holsteinborg. (1748-1796)
	Gift 1781 med Friederica Christina Marie rigsgrevinde Rantzau-Breitenburg. (1762-1831)
1796	Frederik Adolph Holstein-Holsteinborg. (1784-1836)
	Gift 1808 med Wilhelmine Juliane komtesse Reventlow. (1788-1868)
1836	Ludvig Henrik Carl Herman Holstein-Holsteinborg. (1815-1892)
	Gift 1850 med Bodil Joachimine f. Zahrtmann. (1830-1876)
1892	Frederik Conrad Christian Christopher Holstein-Holsteinborg. (1856-1924)
	Gift med Elizabeth Lindholm. (1858-1943)
1924	Bent Holstein-Holsteinborg. (1881-1945)
1945	Erik Frederik Adolph Joachim Holstein-Holsteinborg. (1896-1970)
	Gift 1922 med Polly Emilie Collet. (1892-1969)
1965	Ib Holstein-Holsteinborg. (1923-1982)
	Gift 1948 med Eva Sophie Natalie komtesse Bertouch-Lehn. (1926-2000)
1977	Ulrich Holstein-Holsteinborg. (1949)
	Gift 1983 med Monica Louise Sally. (1946)

Lensgreve Ludvig Holstein døde i 1892.

Sønnen, lensgreve **Frederik Conrad Christian Christopher Holstein**, var gift med Elisabeth Lindholm, prægede personligt liv og virke på Holsteinborg. Meget anvendtes på ombygninger og istandsættelser af alle bygninger på grevskabet.

Bedst kendt er lensgrevens nidkære virksomhed for ordets forkyndelse og troslivets vækkelse i lægmandskredse landet over i Indre Missions ånd. Han lod opføre missionshuse i de sogne, hvor grevskabet havde haft gods.

Han byggede Rude Sygehus og ansatte personalet. Det blev for år tilbage nedlagt og indrettet til amtsplejehjem.

I 1860-65 udvidedes parken over markerne ved Noret syd for bygningerne. Parken omlagdes i den mere naturlige engelske havestil ved havearkitekt Flindt. De barokke træk kan man stadig se.

I henhold til lensafsløsningsloven overgik Grevskabet Holsteinborg i 1921 til fri ejendom, og derved blev tilliggendet meget stærkt reduceret.

Ved lensgrevens død i 1924 overtog sønnen, lensgreve **Bent Holstein** sædegårdene Holsteinborg og Snedinge, mens den yngre søn greve Erik Holstein havde fået Fuirendal i 1922.

Bent Holstein var født i 1881, blev jurist i 1906 og derefter ansat i udenrigsministeriet med tjeneste i bl. a. Paris, London og Berlin. Han tog i 1917 bestalling som overretssagfører, og under Den første Verdenskrig blev han optaget i den canadiske hær, som han dog måtte forlade p. g. a. sygdom.

Efter krigens sidste år tog han del i det politiske liv. F. eks. arbejde han fra oktober 1918 på løsning af Det slesvigske Spørgsmål, og i 1919 opholdt han sig i Paris under forhandlingerne. Han var i 1920 og 1921 suppleant ved den danske delegation til Folkeforbundet, og 1932-34 delegeret til samme.

I april 1920, da han valgtes i Århus Amt til Folketinget af de konservative, indledtes 25 års parlamentarisk virksomhed.

Da Bent Holstein døde i 1945 uden arvinger, tilfaldt Holsteinborg og Snedinge derfor broderen greve **Erik Frederik Adolph Joachim Holstein-Holsteinborg**, der overtog lensgrevetitlen og senere udnævntes til hofjægmester og kammerherre. Nu var de tre sædegårde igen samlet.

Lensgreven var gift med Polly Emilie f. Collet, og efter hendes død i 1964 med Benedicte baronesse Rosenørn-Lehn.

Erik Holstein-Holsteinborg blev den sidste lensgreve på Holsteinborg. For med bestemmelserne i lensafsløsningsloven af 1919 var det alene de tre følgende ejere efter lensafsløsningen, der kunne føre titel af lensgreve. Normalt er det sådan, at når "rationen" af titlen lensgreve er brugt, omfatter det også rang, men det gælder ikke for to adelige familier i Danmark. Ahlefeldt-Eskildsmark, der nu bor i Argentina, og Holstein-Holsteinborg. Disse har stadig rang af lensgreve i II-2, men ikke titel.

(Almindelige grever ligger i III-2, kammerherrer i II-5 og hofjægmestrene i II-7.)

I 1954-57 førte Erik Holstein slottets vestfacade tilbage til dets oprindelige skikkelse i renæssance.

I 1965 overtog sønnen greve **Ib Holstein-Holsteinborg** Holsteinborg gods. Han blev boende på Fuirendal, og var i sit første ægteskab gift med Eva Sophie Nathalie baronesse Bertouch-Lehn. Han udnævntes også til hofjægmester og kammerherre."

I 1977 overtog nuværende ejer – greve **Ulrich Holstein-Holsteinborg** Holsteinborg og Snedinge, Fuirendal fulgte efter i 1981.

Greve Holstein blev i 1983 gift med advokat Monica Louise f. Sally, og sammen har de drevet rådgivning af ministerier i Østeuropa med hovedvægten på Baltikum indenfor skov- og landbrug, naturparker og ikke mindst i social- og hospitalssektoren.

Greve Ulrich Holstein-Holsteinborg har et mangesidet engagement. Han var formand for Holsteinborg Sparekasse, og er nu formand for Holsteinborgfondene.

Var formand for Sorø Amts Landøkonomiske Selskab 1996-2000, nu næstformand for Øernes Landøkonomiske Selskab.

Har været i bestyrelsen for Skælshøj Turisme fra 1996 og formand siden 2005.

Siden 1990 formand for Dansk-Estisk Selskab.

Næstformand for Skov- og Landbrugets arbejdsgiverforening fra 1990-2000.

Har udgivet bøger om økonomi, rigshistorie og lokalhistorie. I anledning af H. C. Andersenåret udsendtes den meget anmelderroste "H. C. Andersens 26 år på Sydvestsjællandske herregårde".

Drift

Til Holsteinborg gods hører 1428 ha, hvoraf 727 ha er ager. Det hele drives under ét med græsfrø, raps og korn. Skovdriften er traditionel.

I maj 1980 brændte to af Niels Trolles lader fra 1650'erne. Den store lade blev igen indrettet til korntørring og -opbevaring samt renseri.

Holsteinborgs nuværende ejer – kammerherre, hoffjægermester, konsul Ulrich greve Holstein-Holsteinborg. Slægtens 12. besidder.

Niels Trolles lade fra 1663 på Snedinge er sat i stand og tjener nu til frøtørring og -opbevaring.

Besøget

Når slægtsgårdsforeningens medlemmer besøger Holsteinborg slot den 3. juni begynder vi med morgenandagt i kirken. Derefter fortæller greve Holstein-Holsteinborg i Borggården, hvorefter vi går tilbage i kirken, går op på galleriet og gennem H. C. Andersens stuer, gennem statsminister C. D. F. Reventlows stue til salen, videre ad trofægangen, forbi biblioteket og ned ad hovedtrappen, for derefter at gå ud i Borggården. Derefter bliver mulighed for at gå en tur i haven og bl.a. beundre de fire alleer fra 1725, som viser tilbage til storkanslerens barokke haveanlæg. Bemærk også buksbombedet, der fornyede det originale fra 1779.

ONG

Landbrugsadelen Hansen

Tid efter anden har jeg syslet med tanken om at riste landbrugsadelen Hansen en historisk minderune, men det er blevet ved tanken. Inden læseren, måske lettere irriteret, sætter alt for store spørgsmålstejn ved begrebet "Landbrugsadelen Hansen" – adelige hedder som bekendt noget med von der Et eller Andet – må jeg hellere skynde mig med at fortælle, hvad der bragte mig over det døde punkt. Det er en smukt indbundet og udstyret bog af historikeren Gurli Thuneby med titlen *Kongen af Kollekolle - en kvægavler i særklasse*. En bog om Charles Grut-Hansen. Den er udgivet sidste år i et tæt samarbejde mellem Værløse Museum og Historisk Forening for Værløse Kommune og bygger på et større lokalhistorisk materiale, som en slægtsforsker, cand. jur. Knud Sørensen, har bistået med at samle og opspore.

Som ved mange lokalhistoriske projekter har økonomien sat bestemte grænser for bogens omfang og dens hele sigte, men på de 128 sider, der har været til rådighed, har Gurli Thuneby alligevel været i stand til at give et afrundet og meget interessant billede af en af dansk kvægavls store pionerer, sådan som han stod frem som sognets mest betydningsfulde person og dermed dets sognerådsformand. Over tre problemkredse "Begyndelser - Engagementer - Fortsættelser" følger vi Charles Grut-Hansens virksomhed fra barndomsårene (f. 1867) i et velhavende grossererhjem i København over oplærings-tiden på fynske herregårde til det fædrene køb af proprietærgården Kollekolle i Værløse 1892. Det var nok i forvaltertiden hos forpagter J. Willumsen på Anhof, en gård under det daværende stamhus Molktenborg (Glorup), og senere hos H. R. Juel på Juelsberg ved Nyborg, at Grut-Hansen stiftede bekendtskab med de fremskridt, der var gjort inden for fremavl af den røde, fynske ko. Straks efter overtagelsen af Kollekolle fik Grut-Hansen indkøbt en række avlsdyr, og heldet tilsmilede ham i særlig grad, da han i 1901 erhvervede den etårige tyrekalv "Dan" hos de to kvægopdrættere brødre Rasmus og H. F. Christiansen i Ryslinge. Især var Rasmus C.

kendt som en virksom landmand, organisationsmand og politiker, og endvidere var han som faderen, Christian Rasmussen, medlem af Folketinget som repræsentant for Højre. Desuden var far og søn begge medstiftere af fynske folkehøjskoler: Christian 1886 i Ryslinge og Rasmus tre år senere i Brahetrolleborg. Det har formentlig heller ikke været den patriotisk sindede forsvarsven Grut-Hansen ukært, at han også havde forsvarssagen tilfælles med de to Ryslinge-politikere.

Gurli Thuneby fortæller veloplagt og kyndigt om Grut-Hansens udvikling som kvægavler, både når det gik godt og mindre godt. Køernes fedtprocent skulle helst nå op på 4, og det mål nåedes i 1912. Inden da havde han måttet tage afsked med sin stolthed, den berømte og bomstærke "Dan", hvis nekrolog blev bragt i "Politiken" 4. november 1911 under overskriften "Sørgeligt Dødsfald". Nyheds- og sladderstof om kendte tyrelægtter solgte godt i datidens landbrugspressen; et tidligt eksempel herpå er den illustrerede nekrolog over den syvårige kongepremiatyr "Bakewell", Ugeskrift for Landmænd bragte i et sine første nr. i 1867. Dens ejer, kammerråd J.B.H. Andersen, forpagter på Gunderslevholm, var så stolt af den, at han havde ladet den fremstille på landmandsforsamlingen i Odense 1863, uagtet at den da havde et åbent sår i højre side efter et drabeligt opgør med en af Andersens andre tyre. Obduktionen viste, at den ved den lejlighed havde fået nogle ribben presset ind i lungerne. I skeletteret stand skulle den senere opstilles på Hindsholm Højskole. I øvrigt bringer Gurli Thuneby et billede fra samme ugeskrift 1859 af "Bakewell"s da 9-årige forgænger som kongepremiatyr på Gunderslevholm. Dens forældre stammede fra Angeln, købt hertil 1846 af Gunderslevholms daværende mejeriforpagter og kvæghandler Bruhn, der selv var angler.

Inden "Dan" døde havde Grut-Hansen dog fundet en værdig afløser til den, som bar navnet "Hermod" og tilvebragte et afkom med en

gennemsnitlig fedtprocent på intet mindre end 4,41. Årene op mod 1. verdenskrig bragte i det hele taget Grut-Hansens navn og ry som kvægopdrætter Danmark, ja verden rundt, som hans "Fremmed Journal Kollekolle" over besøgende viser det i detaljer.

Gerne viste Grut-Hansen sin gård og sin besætning frem. Størst var nok glæden, når han fik besøg af elever fra Lyngby Landboskole, hvis elev han havde været 1891-92. I det hele taget gik der mange forbindelsestråde til Lyngby. Udover at være formand for Købehavns Amts Landboforening 1906-20 var han medlem af en særlig "Diskussionsklub for Landmænd i Lyngby og Omegn", en tidlig udgave af en tolvmandsforening.

Forfatteren bruger et sted udtrykket "de adelige Hansener", når hun skal karakterisere Grut-Hansens familieforhold som barnebarn af en af 1800-tallets store og stenrige forretningsfolk, etatsråd A. N. Hansen. Familien rubriceres i Dansk biografisk Leksikons 3. udgave som "Hansen slægt II" og rækker fra 1700-tallets godsforvalter- og vinhandlerfolk over 1800-tallets A. N. Hansen og søn, øjenlæge Edmund Grut-Hansen til det 19. århundredes officerer og arkitekter med samme navn. Grut-forbindelsen kom ind, da A. N. Hansen i 1825 giftede sig med en præstedatter fra øen Guernsey, Emma Eliza Grut.

I det følgende vil jeg søge at udvide Hansen-slægten til nogle betydningsfulde mænd fra landbrugets brede kreds, der med det gode navn Hansen har skabt en landbrugsadel så betydningsfuld som nogen anden dansk slægt.

Grut-Hansen refererer to gange i sine papirer til en vis "K. Hansen", som han i hvert fald i januar 1918 har et horn i siden på. Bag dette navn gemmer sig statskonsulent i planteavl for Øerne, K(ristian) Hansen (1858-1941). I årene 1890-1928 underviste han på Lyngby Landboskole og havde da haft Grut-Hansen som elev. Som ekspert på planteavlens område med gødningsanvendelse og ukrudtbekæmpelse som speciale og som lærebogsforfatter var han en fremragende formidler af landbrugsfaglige landvindinger, og et indledende forsøgsarbejde ved landboskolen fortsattes på en nyoprettet forsøgsstation på Virumgård i Lyngby, som staten forpagtede fra 1911. I Mellemkrigstiden gjorde samme K. Hansen dansk landbrugshistorie den uvurderlige tjeneste at få udgivet et stortilet værk Det danske Landbrugs Historie.

Når K. Hansen i januar 1918 trods et gammelt bekendtskab var faldet i unåde på Kollekolle, hang det nok sammen med, at han som medlem af Ernæringsrådet af 1917 og dermed en af den radikale regerings nærmeste rådgivere i spørgsmålet om fordelingen af de rådige kornbeholdninger under 1. verdenskrig prioriterede husdyrbrugets behov lavere end befolkningens. Den følelige mangel på korn og foderstoffer i konsekvens af den tyske u-bådskrig på Atlanten måtte stille en kvægbruger som Grut-Hansen i en slem knibe. Meget tyder på, at hans nerver blev endog meget tyndslidte på det tidspunkt, og at det sikkert nok var med til at ødelægge hans helbred. Til gengæld måtte en anden Hansen fra Lyngby, nemlig forstanderen på Lyngby Landboskole fra 1901, J. J. Hansen, forekomme Grut-Hansen nok så positivt et bekendtskab. J. J. Hansen var oprindelig uddannet i planteavl, men inspireret af Grut-Hansens gode eksempel søgte han at få sine elever gjort interesseret i kvægavl og fodring. Da Landboskolen i Lyngby i 1930'erne kom i økonomiske vanskeligheder, var det en tidligere elev, planteavlskonsulent H. H. Holme Hansen, som tog initiativet til at gøre skolen til en selvstændig institution.

Når Grut-Hansen fulgte med sit udsøgte avlsvæg på dyrskue rundt om på Sjælland, slap han ikke for at møde repræsentanter for landbrugsadelen Hansen. En sådan var gdr. Peter Hansen fra Nakke i Odsherred, hvis tyre og køer bød Kollekolles en stærk konkurrence. P. Hansens far, Jens Hansen havde i 1897 købt nogle kælvkvier på Fyn. Den ene af disse blev stammoder til hele besætningen, som i 1910 kom under offentlig kontrol. Fra og med 1905 stod der altid i

besætningen mindst én fremragende avlstyr, og enhver med blot lidt indsigt i forholdene omkring den historiske R.D.M-avl kender historien om P. Hansen Nakkes største kup. I 1925 købte han nemlig hos gdr. Kr. Hansen, Højjergård, Ringe, den tyrekalv, som under navnet "Højjager Nakke", i sin 15-årige levetid simpelthen hjemtog alle de præmier, der var værd at vinde.

Kr. Hansen på "Højjergård" havde en broder, Fr. Hansen, der var nok så kendt i kvægavlerkredse. Han ejede "Damgård" i Ryslinge og gik her med fynd og klem ind for den store og kraftige røde (=læs fynske) ko, ikke det lidt magre og spidse anglerkvæg, som lige siden Edw. Tesdorpf's tid havde domineret RDM-avlens mange steder, ikke mindst på Lolland-Falster. Edw. Tesdorpf var en tysk købmandssøn, som i 1840 købte Orupgård og flere andre større gårde på Lolland-Falster og dermed grundlagde et storlandbrug, som på en række områder blev normdannende i tiden før den store omlægning til husdyrbrug efter 1880.

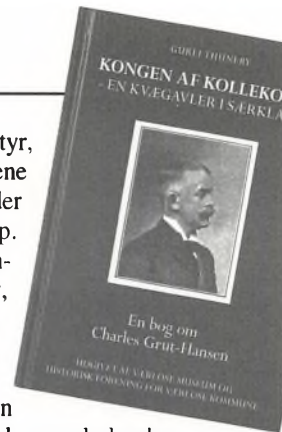
Tesdorpf's præmieker og -kvier løb i 1860' og 1870'erne af en mængde præmier ved lokale og regionale dyrskuer, men på dyrskuet ved den 14. danske landmandsforsamling i Svendborg juli 1878 blev sejrserien lige så stille brudt. Kvægavler Tesdorpf's banemand var en 62-årig fynsk bonde, Jens Hansen fra Holev. Så tidligt som 1838 havde han søgt at dreje familiegaardens landbrug i retning af kvægavl, men det store gennembrud kom i 1852, da han for den uhørt høje pris af 80 rigsdaler købte en slesvigsk ko, "Tyskeren", og i næste årti grundlagdes her flere berømte ko-familier, alle af kraftig slesvigsk bygning. På landmandsskuet i Svendborg fik han 2. præmie for en ko og positiv omtale af 3-årigt dyr, der dog var lidt for fed. Det var imidlertid Jens Hansens 5 malkekøer, der løb af med kongepremien og dermed besejrede Orupgårdsfamilien. Nok havde Tesdorpf's køer de bedste mælkeorganer, men Holevkerne havde til gengæld "Overvægten med Hensyn til Egalitet og bred, dyb og regelmæssig Legemsbygning..."

Timeglasset var ved at rinde ud for Tesdorpf's ekstensive driftsformer med tre store græsmarker i sædskiftet. Som en indsender under mærket "a." anskuede det i Ugeskrift for Landmænd 1878, s. 249 ff., skulle en moderne landmand i stedet dyrke flere foderplanter og lægge hovedvægten på husdyrholdet. Det engelske marked efterspurgte kvalitetsmør i stigende mængder, og de danske smørgrossere etablerede i samarbejde med de mange nye landboforeninger en række smør- og mejeriudstillinger. Den første almindelige sjællandske Mælkeriudstilling afholdtes i Næstved i februar 1878, og her udstilledes og præmieredes ikke færre end 194 mærker smør i 4 afdelinger plus 43 mærker ost.

Den selv samme sommer kunne man i Industribygningen i København studere en såkaldt centrifuge i virksomhed. På blot 35-40 minutter kunne man her skumme fløden fra 100-300 kg sødmælk og tappe skummetælken ud for neden. Bønderne leverede i stigende omfang deres mælk til lokale fællesmejerier, men ofte spædede de mælken op med vand. Først da man 4 år senere dannede det første andelsmejeri (i Hjedding ved Varde), lykkedes det at forene lønsomhed med fælles ansvar.

1870'erne er for dansk landbrug forberedelsesernes tid. Signalerne herfra udmøntedes i praktisk brug 10-20 år senere, netop den periode, hvor Grut-Hansen stod i lære. Og nu var det gårdmændene, bønderne, der tegnede fremskridtet. Overalt var repræsentanter for landbrugsadelen Hansen på færde med deres røde og sortbrogede køer, deres roemark, svinestalde og andelsvirksomheder. Grut-Hansens fremragende indsats på Kollekolle har som direkte forudsætning Jens Hansen Holevs pionergerning. Og med ham mange landbrugsadelige med navnet Hansen.

P.S. Gurli Thunebys bog kan købes på Værløse Museum, info@vaerloese.dk

Skælskør og Kobæk

Skælskør er en gammel købstad, som nu er en del af Slagelse kommune. Byen blev i 1289 overfaldet af Marsk Stig og delvist brændt ned. I middelalderen var Skælskør det mest benyttede overfartssted til Fyn, men også megen handle med Nordtyskland udgik herfra. At Skælskør har været en betydelig havneby dokumenteres af, at der i 1400-tallet blev anlagt to klostre for tiggermunke. Et Karmeliterkloster og et Sortebrødkloster.

Fra 1414 kendes en afskrift af købstadsrettighederne, og byen udviklede sig til en betydelig handelsplads for Sydvestsjælland, bl. a. med livlig skibsfart og hjemsted for flere store købmændsgårde.

I 1800-tallet kom flere driftige håndværkere og købmænd til Skælskør, og de prægede byen meget. Senere kom industrialiseringen, jernbanen i 1892 og en uddybning af fjorden og havnen. Vest for Skælskør lå et overdrev, hvor købstadens ejendomme havde græsningsret. Efter udskiftningen o. 1800 fik hver ejendom sin stribe med sandjord, men det var fortsat et græsningsområde, og det fik navn efter et vandløb – Kobæk.

Fhv. borgmester Johs. Lyshjelm, der er en stor kender af byens historie, har i sin bog om Kobæk Strand en vogterdrengs erindring fra o. 1875. Han fortæller:

”Ejeren af de marker, hvorpå vi sankede aks, forlangte så til gengæld, at en dreng skulle vogte hans kreaturer, når disse om efteråret blev sluppet løs. Bedstemor havde da også givet slagter Petersen løfte om, at jeg skulle vogte hans kreaturer i 4-6 uger for en betaling af 1 kr. om ugen samt kosten. Slagteren havde sine marker og enge ude ved Lodshuset samt ved Kobæk. Skønt jeg græd og bad om at blive fri for at vogte, tvang bedstemor mig ud i dette arbejde. Det var ikke noget strengt arbejde at vogte 5 á 6 køer. Hvad der gjorde, at jeg så nødtigt ville vogte kvæg var, at jeg var bange for ensomheden herude ved vandet. Kobæk var et rent helvede for mig at være i. Ensomheden med de store vidder med vandet på den ene side. Havet med skrigende måger samt andre uvejrsgjorde gjorde mig ofte så angst, at jeg skreg om kap med fuglene. Kobæk var nærmest en ørken, og ikke som nu et mondænt badebested.” Den 7-årige drengs erindringer er nedskrevet i 1937.

Omkring 1900 fik man interesse for sommerlivet ved stranden, og da der kun var få kilometer fra Skælskør til Kobæk Strand, blev området et populært fritids- og ferieområde.

Skælskør rådhus er opført i 1895-96. Ved den sydvendte gavl er en port ind til arresten. På hver side af porten er afbilledet en fugl. En ravn og en allike. For stjæler man som en ravn og er fuld som en allike, så havner man her!

I 1912 købte Trafiketatens Centralorganisation en grund på 6 tdr. land, hvor der blev opført 14 sommerhuse og en fællesbygning. I 1914 dannedes Civiletatens Sommerhuse A/S, ejet af Dansk Post- og Telegrafforening. Den danske Toldetatensforening samt Jernbaneforeningen. I den efterfølgende periode udvidedes antallet af sommerhuse, og der blev plads til 204 boende gæster, men Kobæk Strand benyttedes udelukkende til ferieophold i sommerperioden.

Fra 1967 til 1969 blev hovedparken af sommerhusene revet ned og nogle af de bygninger vi kender i dag opført.

I 1980 gennemførtes ombygninger og i 1985 omdannedes Aktieselskabet, idet Danske Bankfunktionæres Landsforening og Danske Forskringsfunktionæres Landsforening opkøbte de øvrige aktier. Aktiekredsen udvides i 1990 med Danske Sparekassefunktionæres Landsforening, som senere fusionerede med Danske Bankfunktionæres Landsforening til det nuværende Finansforbund.

Sidste større ændringer på kursusejendommen gennemførtes i 2001. Det er hertil årsmødet er henlagt.

Som andre områder med god badestrand, er hele Kobæk nu tæt bebygget med sommer- og fritidshuse.

OGN

Nye medlemmer

Jens Aage Nielsen
”Tornehøj”
Rengevej 21
Renge
4660 Store Heddinge

Fru Karen Carlsen
Lille Tvedevej 24
Bøgesø
4700 Næstved

Niels Dalsgaard Sørensen
Hestbækvej 121
Dollerup
9640 Farsø

Gårdejere Birthe og Peter
Koch
”Ellely”
Dyringvej 11
Hegedal Mark
8585 Glesborg

Gårdejere Lene og Bent
Østerskov
”Østerskov”
Skovvej 60
5690 Tommerup

Gårdejer Peter Johannes
Buhl
”Hvilestedgaard”
Follerupvej 111
Ll. Velling
7000 Fredericia

Gårdejere Birgit og
Mogens Bay-Smidt
”Svejstrupgaard”
Svejstrupvej 81
8900 Randers

Berit Friederichsen
Birkegårdsvej 15
4683 Rønnede

Gordon Faber
3930 – 69 Street
Des Moines, Iowa
50322 – 2680 USA

Nyt fra kredsene

Bornholmskredsen

Kredsen indbyder til **aftenudflugt** på "Jobcentret Vibegård" Vibegårdsvej 2, 3700 Rønne. **Tirsdag den 12. juni kl. 19.00**

Allan Kofoed vil vise rundt og fortælle om de mange aktiviteter, der findes på centret.

Efter rundvisningen er der kaffe og generalforsamling i kantinen.

Mogens Frigaard

Ringkøbing kredsen

Aftenudflugt mandag den 11. juni kl. 19.30.

Vi besøger i år Mette og John Næsgaard Schmidt, der driver den gamle slægtsgård "Bilring", Bilringvej 4, Spjald.

Gården er på 125 ha, hvoraf de 60 ha dyrkes med løg. John er 5. generation på gården, Mette er udearbejdende og de har 2 piger på 3 og 1 år. John vil redegøre for gårdens produktion af løg. Vi drikker kaffen på "Bilring" og her vil dyrlæge Johannes Lund fortælle om gårdens spændende historie. Under kaffen afvikles generalforsamlingen. Alle er velkomne, så tag naboen med.

Agneth Stampé

Ribekredsen

Aftenudflugt tirsdag den 12. juni kl. 19.15 hos Vera & Jørgen Bruun / Lars Bruun "Møgelbjerggård" Møgelbjergvej 15, Næsbjerg. Gårdens areal ca. 160 ha + ca. 40 ha lejet. Der er ca. 140 årskøer, tyre kalve opdrættes til produktion af dansk kalv og 2000 grise laves som "Englandsgrise".

I 2004 byggedes ny speciel dyrevenlig løsdriftsstald med robotmalkning, og i sommeren 2007 udbygges stalden til 310 køer.

Bedriften er midt i en glidende generations skift på 5 år fra Vera & Jørgen Bruun til sønnen Lars Bruun, der bliver 3. generation på "Møgelbjerggård".

Efter besøget på "Møgelbjerggård" kører vi til Esther & Niels Jørn Nikolajsen, Agervigvej 39, Næsbjerg, som har "åben have" med ca. 700 Rhododendrum.

Udflugten afsluttes med kaffe i Næsbjerg forsamlingshus.

Grethe Plagborg

Fynskredsen

Generalforsamlingen afholdtes den 28. marts i forbindelse med et velbesøgt arrangement på Ollerup Gymnastikhøjskole. Forstander Uffe Strandby bød velkommen, hvorefter vi fik en god rundvisning. Vi så hvorledes man har formået at samle nye og gamle bygninger til en flot enhed. Uffe Strandby så positivt på fremtiden med et godt elevgrundlag.

Sluttelig var der eftermiddagskaffe, hvor der blev afholdt generalforsamling. På valg var Karen Jacobsen, Carl Martin Christensen og Poul Hansen, som alle blev genvalgt.

Tirsdag, den 26. juni indbyder kredsen til udflugt i og omkring Kerteminde. Vi mødes kl. 10.00 på Johannes Larsens Museum, hvor der er rundvisning. Derefter er der middag på Marinaen.

Om eftermiddagen besøger vi Hverringe gods, hvor godsejer Niels Juel Reventlow viser rundt og fortæller om gårdens drift og historie. Senere besøger vi Bjørnegården, en 300 år gammel fæstegård i Dalby, som nu er landhotel Allan Eistrup vil fortælle om gårdens historie. Her drikker vi eftermiddagskaffe.

Frederik Møller tidligere Hverringe møder os på Marinaen og guider os om eftermiddagen.

Mogens Andersen.

Vejle Amtskreds

Den 19. marts 2007 afholdt Vejle kredsen forårsmøde på Give museum. Det var et særdeles vellykket besøg, med guidet rundvisning, servering af vafler idet gamle køkken, afsluttet med et meget fint kaffebord. Der var 30 besøgende. En stor tak til fungerende leder Karen Marie Ravn og hjælper, for en interessant eftermiddag.

Næste møde den 20. juni 2007. Besøg på Rosengården i Pjedsted hos Laurits og Else Marie Vind. Besigtelse af hus og have. Stuehuset gennemrestaureret i 2003. Kaffe i haven eller indendørs, alt efter vejrlig. Næste stop Treldegaard, hvor vi skal se den nye stald til 200 køer, med tilhørende malkekarrusel. Middag i Skærup Forsamlingshus.

Steffen Buch Juul

Vendsyssel kredsen

Vendsyssel kredsen var tirsdag d. 13. marts på besøg i den gamle nu helt omdannede DLG silo på havnen i Frederikshavn. Siloen, der blev bygget i begyndelsen af 1960'erne har stået som et vartegn for byen. Men som mange andre silobygninger i andre havne blev den overflødiggjort af nye transportsystemer.

Siloen i Frederikshavn fik lov at blive stående. Et kæmpearbejde og flere millioner kroner senere fremstår den nu som en fuld moderne kontorbygning med en pragtfuld udsigt over by og havn.

12.000 tons beton er fjernet fra de gamle cellevæge, der er indsat etageadskillelser og 677 vinduer og 194 indvendige døre er sat ind. Og selv om bygningen stadig er 43 cm ude af lod i nordre side, står den flot, som tegn på at landbruget engang betød så meget i den stadig aktive trafikhavn.

De 18 deltagere havde en hyggelig aften, der sluttede med kaffe hos Nicoline.

Næste arrangement er **generalforsamlingen der finder sted 30. juni**. Nærmere vil tilgå senere.

Kræn Hjortlund.

Sjælland Syd

Generalforsamlingen afholdtes 3. marts i Everdrup Forsamlingshus. Formanden Ole Krogh Jensen aflagde en fyldig beretning om stor aktivitet med udflugter, højskole og ugen på Rønshoved Højskole. Alt med meget stor tilslutning.

Kassereren, Esben Tue Christensen, gennemgik regnskabet, der viste et lille overskud.

Til bestyrelsen genvalgte Jens Hansen, Ty Hastrup. Nyvalgte blev Dorrit Røtting, Teglstrup og Niels Aage Nielsen, Møn, der afløser Bente Jensen, Sallerup og Solvejg Holtet-Kristiansen, Tostrup, Møn, der begge efter 15 år i bestyrelsen ønskede sig afløst.

Efter generalforsamlingen talte folketingsmedlem Karsten Nonbo, Lov. Et meget levende foredrag om 9 år i Folketinget. Karsten Nonbo er uddannet politibetjent og virker i sine ferier som sådan i Næstved, og han fortalte om oplevelser herfra.

Sommerudflugten bliver lørdag den 19. maj 2007 med besøg på Svanholm Storkollektiv, Svanholm Alle 2, 4050 Skibby og hos Helen Henriksen, Birkemosegård, Lejregårdsvej 8, Lyndby, 4060 Kirke Såby. Vi mødes kl. 13.30 på Svanholm.

Tirsdag, den 31. juli besøges Hemming Madsen, Køng, Svinø Kirkegård samt Susanne og Ole Jensen, Svinø Strand.

Højskole dagen afholdes 3. november på Lundby Efterskole.

Solvejg Holtet-Kristiansen

Vestsjællandskredsen

Sommerudflugten afvikles den 26. juni. Turen er med bus til Lolland-Falster, hvor vi besøger Nebbelundgård, Klosterkirken i Nykøbing og herregården Fuglsang.

Vagn Juel Jørgensen.

Det sydlige Sønderjylland

Aftenudflugt med generalforsamling onsdag, den 23. maj 2007. Vi mødes på Kværs Ladegård kl. 19.00, hvor ejeren Hans Lilleør, der har haft ejendommen siden 1972, vil fortælle om gårdens historie. Der hører 123 ha til gården, der er en besætning med 500 søer, og ejeren samarbejder med to andre. Vi ser gården og stuehuset, der er fra 1750.

Omkring kl. 20 kører vi til Kværs plantage, og efter en kort vandretur, når vi til E Flyvsand. Her vil tidligere skoleinspektør fra Kværs, Gerd Conradsen, fortælle om stedet.

Kaffen får vi på Kværs Kro kl. ca. 21, og holder efterfølgende generalforsamling. Efter generalforsamlingen vil Hans Lilleør fortælle om, de Tumbøl bønderes oprør i 1760'erne.

Heldagsudflugt lørdag, den 16. juni 2007 til Christiansfeld.

Kl. 10.00 mødes vi på Tyrstrupgård, Omfartsvejen 3 ved Christiansfeld.

Tyrstrupgård ejes af Bente og Niels Erik Schultz-Petersen, der er tredje generation. Der hører 186 ha til gården, der drives med planteavl og svineproduktion.

Kl. 11.30 besøger vi Grænse. Og Genforeningsmuseet, og derefter er der middag på Den gamle Grænsekro.

Efter middagen samles vi i Christiansfeld på Brødremenighedens samlingsplads, hvor kunsthistoriker, cand. mag. Bente Schultz-Petersen fortæller og viser rundt.

Vi slutter dagen med kaffe.

Supplerende oplysninger og tilmelding til Chr. A. Krogh 74 41 53 12
Chr. A. Krogh

Århus Amtskreds

Sommerrmødet bliver en heldagstur med bus til Samsø lørdag, den 16. juni. Der bliver opsamling ved Trustrup kirke kl. 7.30. Herefter ved Ryomgård station, ved motortrafikvejens afkørsel til vej 587, på parkeringspladsen ved Ødum kirke, ved Torrild kirke og ved Hou havn.

Vi ankommer til Sælvig på Samsø kl. 11.20. Her vil Anne Mie Kæmpe stige på bussen. Hun er tilknyttet den lokale gruppe af guider.

Turen går først til den sydlige del af Samsø. Fra Sælvig havn til "hovedstaden" Tranebjerg, derefter Brattingsborg gods og Ballen havn. Vi finder et sted at spise vor medbragte mad. Derefter går turen til den nordlige del af øen. Vi passerer Samsøs smalleste sted ved Kanhave kanal og kommer til Nordby. Her gør vi ophold og ser de

gamle huse og klokketårnet. Vi ser Nordby kirke og nyder udsigten fra Ballebjerg.

Vi sejler fra Samsø ækl. 16.40 og forventer at være tilbage ved Trustrup kirke kl. 20.30.

Pris for bus, færgebillet og guide er 270 kr. pr. deltager.

Tilmelding senest 18. maj til 86 33 15 66 (Poul Otto Petersen), 86 36 53 34 (Kristian R. Koed) eller 86 33 15 91 (Jørgen Katholm).

Anne Lis Ladefoged.

Midtjysk kreds

I år har bestyrelsen besluttet at besøge to slægtsgårde, som oprindeligt også har været historiske møllegårde.

Torsdag, den 14. juni kl. 19.00 gælder vores besøg Vium Mølle ved Jebjerg i Salling. Gården er kendt som møllegård allerede fra 1400-tallet, og har været i familien Revsgaards eje i de sidste 200 år. Det er i dag udelukkende en planteavlsgård. Den store statelige og herskabelige hovedbygning ligger smukt i nordkanten af en stor gammel have. Ejerparret har lovet at fortælle møllens historie, og der vil i tilknytning til besøget i stuerne blive serveret kaffe til de fremmødte.

Lørdag, den 30. juni bliver det muligt for kredsen at besøge Karmark Mølle, som er restaureret af den nuværende ejer, fhv. fabrikant Søren Thorup. De smukke bindingsværksbygninger vil imponere enhver, ligesom en spadseretur omkring mølledammen i den smukke park også kan værdsættes. Det bør nævnes, at vi er privilegeret til dette besøg, idet man på Karmark Mølle kun sjældent modtager selskaber. Søren Thorup, hvis familie har ejet møllen gennem mange generationer, vil fortælle gårdens historie og vise hvordan den gamle vandmølle fungerer.

Karmark Mølle er beliggende tæt ved den gamle Viborg-Randerslandevej. Man følger Løvsskallandavej og kort efter at den går over Vester Vellingvej er der vist af til Karmark Mølle, Karmark Møllevvej 2 som følges til parkeringspladsen tæt ved gården.

Efter besøget køres til Amstrupgård, Amstrupvej 9, der ligger mellem Ulstrup og Hvorslev, hvor der vil blive serveret kaffe med lagkage i havestuen. Her afholdes generalforsamlingen.

Det er nødvendigt med tilmelding til hele eftermiddagsarrangementet. Tilmelding sker til Jens Skytte, Aldrupgård tlf.: 86 46 35 14 eller 40 14 35 14 inden den 28. juni 2007.

Ejgil Overby

Haderslevkredsen

Sommerudflugt onsdag, den 4. juli kl. 19.30 til Den slesvigske Vognsamling, Simmerstedvej 1, Haderslev.

Vognsamlingen er indrettet i den tidligere Schumanns fabrik. Vi bliver vist rundt i samlingen og slutter med kaffe.

Pris ca. 50 kr. for entre og kaffe.

Tilmelding senest 2. juli til Jens M. Knudsen tlf.: 744 57 51 65.

Elise Jensen

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til: Carl Martin Christensen, Kåregård,
Badstrupvej 39, 5485 Skamby.

Returadresse:
Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv
ID: 47395

Danmarks Ferguson Museum

Ved Glud øst for Horsens ligger slægtgården Ankerslund, hvor ejeren, Henrik Nielsen, i 2000 indrettede Danmarks Ferguson Museum.

Fergusondage

I weekenden 26.-27. maj afholdes Fergusondage, hvor der er stor aktivitet på gården. Der er åbent begge dage fra 9 – 18, men lørdag kl. 13.00 holdes åbningstalen af forsvarsminister Søren Gade.

Gården

Henrik Nielsen farfar, Charles Nielsen, købte gården i 1941. Han far Anker Nielsen overtog den i 1958 og Henrik Nielsen blev ejer af gården, som han gav navnet Ankerslund, i 1991. Henrik Nielsen købte i 2006 nabogården, Johannesminde. Stuehuset blev solgt fra, og bort set fra en stor bindingsværkslade blev udlængerne revet ned.

Der hører 60 ha til gården, og driften omfatter 120 ha. Der er 100 malkekøer, og driften er tilpasset malkekvægsbesætningen.

Museet

Ferguson Museet består af over et halvt hundrede traktorer fra perioden 1940-1964. Til hver traktor i samlingen knytter sig tekniske data og en mindre historie.

Det er en imponerende samling. Næsten alle traktorerne er køreklare, og de er sat i stand på eget værksted

Det er ikke bare små grå traktorer, der erstattede hestekræfterne, her ses også en Fergusontraktor, som den Edmund Hillary kørte til Sydpolen på i 1958.

Åbningstider

Fra 1. april til 1. november er der daglig åbent fra 9 – 18.

Entre for voksne: 50 kr.

Grupper kan blive vist rundt efter forudgående aftale tlf.: 20 44 73 68.

Ankerslund Kvægbrug og Ferguson Museum ligger ved landsbyen Stourup, og har adressen Købmagervej 1, Glud, 8700 Horsens.

Oplysninger findes på www.fergusonmuseum.dk

Gården Ankerslund er både besøgslandbrug og museumsgård, hvor Danmarks Ferguson Museum er indrettet i en stor hal.

Laden er opført i 1894, den er 50 m lang, 10 m bred og 10 m høj. Laden bruges på Fergusondagene til udstillinger m.m.

